International Scientific Journal of Contemporary Research in Social Sciences and Humanities
2026 / No. 1 (1)
ELECTRONIC JOURNAL | OPEN ACCESS
Received: 10 October 2026, Accepted: 20 October 2026, Published: 22 October 2026

1C:BUXGALTERIYA DASTURIDA ISH HAQI HISOBI VA MEHNAT BILAN BOG‘LIQ SOLIQLARNI HISOBLASH JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISH

Ibroximova Hayitxon Mirzoxidjon qizi
Andijon davlat texnika instituti
Axborot tizimlari va texnologiyalari yo‘nalishi 3-bosqich talabasi

Annotatsiya. Maqolada korxonalarda mehnatga haq to'lash hisobini 1C:Buxgalteriya dasturida yuritish tartibi o'rganilgan. Ish haqini hisoblash, ushlanmalar va majburiy to'lovlarni shakllantirish hamda buxgalteriya yozuvlarini avtomatik hosil qilish bosqichlari amaliy misol asosida ko'rsatilgan. Hisob jarayonida uchraydigan kamchiliklar aniqlanib, ularni bartaraf etish bo'yicha takliflar berilgan.

Kalit so'zlar: ish haqi, mehnatga haq to'lash hisobi, 1C:Buxgalteriya, jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i, ijtimoiy soliq, tabel, buxgalteriya yozuvlari.

Аннотация. В статье рассматривается порядок ведения учета оплаты труда на предприятиях в программе 1С:Бухгалтерия. На практическом примере показаны этапы начисления заработной платы, формирования удержаний и обязательных платежей, а также автоматического формирования бухгалтерских проводок. Выявлены недостатки учета и предложены направления их устранения.

Ключевые слова: заработная плата, учет оплаты труда, 1С:Бухгалтерия, налог на доходы физических лиц, социальный налог, табель, бухгалтерские проводки.

Abstract. The article examines how payroll accounting is maintained in 1C:Accounting at enterprises. Using a practical example, it shows the stages of calculating wages, forming deductions and mandatory contributions, and automatically generating accounting entries. Shortcomings of the accounting process are identified and proposals for eliminating them are given.

Keywords: wages, payroll accounting, 1C:Accounting, personal income tax, social tax, timesheet, accounting entries.

International Scientific Journal of Contemporary Research in Social Sciences and Humanities
2026 / No. 1 (1)
ELECTRONIC JOURNAL | OPEN ACCESS
Received: 10 October 2026, Accepted: 20 October 2026, Published: 22 October 2026

Kirish. Mehnatga haq to'lash hisobi korxona buxgalteriyasining eng mas'uliyatli yo'nalishlaridan biridir. U har bir xodimning manfaatlariga bevosita daxldor bo'lib, byudjet bilan hisob-kitoblarga ham ta'sir qiladi. Ish haqini qo'lda hisoblashda tabel ma'lumotlari, ustamalar, ushlanmalar va soliq bazasini bir necha marta qayta kiritishga to'g'ri keladi, bu esa xatolik ehtimolini oshiradi.1C:Buxgalteriya dasturi bu jarayonni yagona ma'lumotlar bazasida birlashtirib, hisob-kitoblarni avtomatlashtirish imkonini beradi. Maqolaning maqsadi dasturda ish haqi hisobini yuritish tartibini o'rganish, uning amaliy samarasini baholash va takomillashtirish yo'nalishlarini belgilashdan iborat.

Mamlakatimizda mehnatga haq to'lash hisobi «Buxgalteriya hisobi to'g'risida»gi Qonun, Mehnat kodeksi, Soliq kodeksi va tegishli buxgalteriya hisobi milliy standartlari asosida tartibga solinadi [1-4]. Hisobni avtomatlashtirish bu me'yoriy talablarni buzmasdan, ularni dastur algoritmlariga tatbiq etishni nazarda tutadi.

Tadqiqotda kuzatuv, qiyosiy tahlil, hisob-kitob usullari hamda amaliy modellashtirish metodlaridan foydalanildi. Amaliy ma'lumotlar [korxona nomi] misolida to'plandi.

Ish haqi hisobining dasturdagi bosqichlari

1C dasturida mehnatga haq to'lash hisobi quyidagi ketma-ketlikda yuritiladi:

1) Kadrlar ma'lumotlarini kiritish: xodimlar spravochnigiga lavozim, oklad, bo'lim va shaxsiy ma'lumotlar kiritiladi.
2) Ish vaqti tabeli: ishlangan kunlar, ta'til, kasallik va boshqa sabablar bo'yicha qatnashmagan kunlar qayd etiladi.
3) Ish haqini hisoblash: hujjat asosida oklad, ustama, mukofot va boshqa to'lovlar hisoblanadi.
4) Ushlanmalarni hisoblash: daromad solig'i va boshqa majburiy ushlanmalar avtomatik ajratiladi.
5) Majburiy to'lovlarni shakllantirish: ish beruvchi hisobidan ijtimoiy soliq kabi to'lovlar hisoblanadi.
6) To'lov va hisobotlar: ish haqi qaydnomasi, to'lov hujjatlari va soliq hisobotlari tayyorlanadi.

International Scientific Journal of Contemporary Research in Social Sciences and Humanities
2026 / No. 1 (1)
ELECTRONIC JOURNAL | OPEN ACCESS
Received: 10 October 2026, Accepted: 20 October 2026, Published: 22 October 2026

Amaliy hisob-kitob misoli

Quyidagi misol shartli bo'lib, xodimga hisoblangan ish haqi 5 000 000 so'm deb olindi. Daromad solig'i stavkasi 12 %, fuqarolarning pensiya jamg'armasiga badal 0,1 %, ijtimoiy soliq 12 % qabul qilindi. Natijalar 1-jadvalda keltirilgan.

Ish haqi bo'yicha hisob-kitob natijalari

1-jadval.

Ko‘rsatkich	**Hisob-kitob**	**Summa (so'm)**
Hisoblangan ish haqi	oklad + ustamalar	5 000 000
Daromad solig'i	5 000 000 × 12%	600 000
Pensiya badali	5 000 000 × 0,1%	5 000
Jami ushlanma	600 000 + 5 000	605 000
Qo'lga beriladigan summa	5000000 − 605 000	4 395 000
Ijtimoiy soliq (ish beruvchi hisobidan)	5 000 000 × 12%	600 000

Manba: muallif hisob-kitoblari asosida tuzilgan.

Hisob-kitob natijasida xodimga 4 395 000 so'm to'lanadi, ish beruvchining ijtimoiy soliq bo'yicha qo'shimcha majburiyati esa 600 000 so'mni tashkil etadi. Dastur ish haqi hujjati o'tkazilganda quyidagi buxgalteriya yozuvlarini avtomatik shakllantiradi.ish haqi hisoblandi: Dt xarajat hisobvarag'i (masalan, 2010, 9400) – Kt 6710.daromad solig'i va badal ushlandi: Dt 6710 – Kt 6410 va tegishli hisobvaraq.ijtimoiy soliq hisoblandi: Dt xarajat hisobvarag'i – Kt 6520.ish haqi to'landi: Dt 6710 – Kt 5110 yoki 5010.Shunday qilib, buxgalter faqat boshlang'ich ma'lumotlarning to'g'riligini nazorat qiladi, yozuvlar esa dastur tomonidan hosil qilinadi.

Aniqlangan kamchiliklar

Tadqiqot davomida hisob jarayonida quyidagi kamchiliklar aniqlandi:

– tabel ma'lumotlari kech yoki xato kiritilishi natijasida hisob-kitob qayta bajariladi;

– xodimlar ma'lumotlari (oklad, lavozim o'zgarishi) o'z vaqtida yangilanmaydi;

Received: 10 October 2026, Accepted: 20 October 2026, Published: 22 October 2026

– imtiyozli toifadagi xodimlar bo'yicha sozlamalar noto'g'ri kiritiladi;
– hisob siyosatida xarajatlarni bo'limlar kesimida taqsimlash aniq belgilanmagan;
– ish haqi bo'yicha qarzdorlik oy oxirida yetarlicha tekshirilmaydi.

Takomillashtirish yo'nalishlari

Aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etish uchun quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

1) kadrlar bo'limi va buxgalteriya o'rtasida ma'lumot almashish muddatini belgilash (masalan, har oyning 25-sanasigacha tabel topshirish);
2) oy yakunida 6710-hisobvaraq bo'yicha aylanma va qoldiqlarni xodimlar kesimida tekshirish tartibini joriy qilish;
3) hisoblash sozlamalarini (stavkalar, imtiyozlar) qonunchilik o'zgargan zahoti yangilash uchun mas'ul shaxsni belgilash;
4) xodimlarning shaxsiy ma'lumotlariga kirish huquqini cheklash orqali axborot xavfsizligini kuchaytirish;
5) hisobot shakllarini dasturning rasmiy yangilanishlari orqali muntazam yangilab borish.

Xulosa. 1C:Buxgalteriya dasturida ish haqi hisobini yuritish hisoblash vaqtini qisqartiradi, qo'lda hisoblashdagi xatolarni kamaytiradi va byudjet oldidagi majburiyatlarni o'z vaqtida bajarishga imkon beradi. Shu bilan birga natija boshlang'ich ma'lumotlarning sifatiga va dasturning to'g'ri sozlanishiga bog'liq. Taklif etilgan tartiblar korxonada mehnatga haq to'lash hisobining aniqligi va shaffofligini oshirishga xizmat qiladi. Olib borilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, 1C:Buxgalteriya dasturida mehnatga haq to'lash hisobini yuritish korxona buxgalteriyasi faoliyatining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Kadrlar ma'lumotlari, ish vaqti tabeli, hisoblash, ushlanma va to'lov hujjatlarining yagona axborot bazasida birlashtirilishi bir xil ma'lumotni bir necha marta kiritish zaruratini yo'qotadi, hisoblash vaqtini qisqartiradi va qo'lda hisoblashda uchraydigan arifmetik hamda texnik xatolarni kamaytiradi.Amaliy misol asosida ish haqi, daromad solig'i, pensiya badali va ijtimoiy soliq summalarining hujjat o'tkazilishi bilan avtomatik hisoblanishi va buxgalteriya yozuvlarining

Received: 10 October 2026, Accepted: 20 October 2026, Published: 22 October 2026

hisobvaraqlar rejasiga muvofiq shakllanishi ko'rsatildi. Bu buxgalterning e'tiborini hisoblash jarayonidan boshlang'ich ma'lumotlarning to'g'riligini nazorat qilishga, tahlil va hisobotlarni tayyorlashga yo'naltirish imkonini beradi. Natijada byudjet va xodimlar oldidagi majburiyatlar o'z vaqtida va to'liq bajariladi, soliq hisobotlari esa belgilangan muddatlarda topshiriladi.Shu bilan birga, dasturning samaradorligi avtomatlashtirishning o'zi bilan emas, balki uni qo'llash sifati bilan belgilanishi aniqlandi. Tabel ma'lumotlarining kechikib kiritilishi, xodimlar ma'lumotlarining o'z vaqtida yangilanmasligi, imtiyozlar va stavkalarning noto'g'ri sozlanishi, hisob siyosatida xarajatlarni taqsimlash tartibining aniq belgilanmaganligi hisob natijalariga bevosita ta'sir qiladi. Shuning uchun dasturga ishonish bilan birga, uning natijalarini muntazam tekshirib borish zarur. Tadqiqot asosida quyidagi xulosalarga kelindi.1C:Buxgalteriya ish haqi hisobining barcha bosqichlarini (kadrlar ma'lumotlari, tabel, hisoblash, ushlanma, to'lov va hisobot) yagona tizimda bog'laydi. Avtomatik hisoblash va provodkalarni shakllantirish hisob aniqligini oshiradi hamda inson omilidan kelib chiqadigan xatolar ulushini kamaytiradi. Ma'lumotlar bazasidagi o'zgarishlar tarixi va foydalanuvchi huquqlarini cheklash hisob shaffofligi va ma'lumotlar xavfsizligini ta'minlaydi; hisob sifati boshlang'ich ma'lumotlarning to'g'riligi, dasturning o'z vaqtida yangilanishi va buxgalterlarning malakasiga bog'liq.Kadrlar bo'limi va buxgalteriya o'rtasida ma'lumot almashish muddatini belgilash, oy yakunida 6710-hisobvaraqni xodimlar kesimida tekshirish va sozlamalarni yangilash uchun mas'ul shaxsni tayinlash hisobning sifatini yanada oshiradi.Taklif etilgan tartiblarni korxonalar amaliyotiga joriy etish mehnatga haq to'lash hisobining aniqligi, shaffofligi va qonunchilik talablariga muvofiqligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O’zbekiston Respublikasining «Buxgalteriya hisobi to’g’risida»gi Qonuni, 2016-yil 13-aprel, O’RQ-404-son (amaldagi tahrirda). – URL: https://lex.uz/acts/-2931253

Received: 10 October 2026, Accepted: 20 October 2026, Published: 22 October 2026

2. O'zbekiston Respublikasining Mehnat kodeksi, 2022-yil 28-oktabr, O'RQ-798-son. – URL: https://lex.uz/docs/-6257345
3. O'zbekiston Respublikasining Soliq kodeksi (amaldagi tahrirda). – URL: https://lex.uz
4. Buxgalteriya hisobining milliy standartlari (BHMS). – O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi. – URL: https://lex.uz
5. Do'smuratov R.D. Buxgalteriya hisobi nazariyasi: Oliy o'quv yurtlari talabalari uchun darslik. – Toshkent: Yangiyul poligraph service, 2007. – 256 b.
6. Moliyaviy va boshqaruv hisobi: Darslik. – Toshkent: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, 2010.